

Noordhollands Dagblad

Fotograaf Yvette Zellerer legde kinderen om de vijf jaar vast

Klas groeit naar volwassenheid

→ REGIO 4-5

EXPOSITIE Yvette Zellerer fotografeerde kinderen om de vijf jaar

Basisschoolklas groeit naar volwassenheid

Ze zijn volwassen, hebben inmiddels een baan of zitten in de laatste fase van hun studie. Kortom: het is voor Yvette Zellerer tijd om 'haar' klas los te laten. De Assendelftse interviewde en fotografeerde in 2010 als basisschooldocent dertien van haar leerlingen en herhaalde dat om de vijf jaar. Het resultaat is te zien op een tentoonstelling en in een boek.

Arnold Aarts
arnold.aarts@mediahuis.nl

Assendelft ■ Yvette Zellerer (57) is geen lerares van huis uit. Maar ze ziet haar vak van professioneel fotograaf vijftien jaar geleden drastisch veranderen. Het gaat van analoog naar digitaal, waardoor volgens haar minder vraag is naar vakmanschap. Dus besluit ze als zijinstromer het onderwijs in te gaan. Als invaller kan de Assendelftse een half jaartje aan de slag op basisschool WormerWieken.

Het is een nieuwe wereld waar ze binnenstapt, maar wel eentje die haar meteen bevalt. Gelijk het goede gevoel als ze de leerlingen van groep 3 voor zich ziet. Een relatief kleine klas, waardoor ze intensief contact met ze kan opbouwen. Als 'onwijs gevoelsmens' ligt daar haar kracht. Bovendien is het voor de kinderen een interessante leeftijdsfase op hun zevende, achtste. Net leren lezen en schrijven, waardoor de maatschappij zich voor ze opent. Ook doorgaans het moment waarop ze niet alleen meer aan zichzelf denken, maar ook oog beginnen te krijgen voor een ander.

Nieuwsgierig

Zellerer wil meer dan alleen lesstof met ze doornemen. Ze is nieuwsgierig naar hun ontwikkeling. Niet alleen die van vandaag en morgen, maar ook die op lange termijn. Hoe gaat het later met kinderen die nagenoeg dezelfde basis hebben, op dezelfde school zitten en opgroeien in dezelfde wijk? Daarom begint ze het project 'Ik...jij...wij!'. Wat gebeurt er allemaal de komende anderhalf decennium met zo'n gezelschap?

Stap 1 is het fotograferen van de leerlingen in een Amsterdamse studio. Ze laat ze bewust allemaal hetzelfde dragen: wit met een spijkerbroek. Ook de achtergrond is identiek, waardoor niets afleidt van het onderwerp. De verschillen zitten alleen in de gezichten, lijven en houdingen van de kinderen. En ze brengen een onderwerp naar keuze mee, iets dat ze leuk, mooi of belangrijk vinden. Voor de een is dat een specifieke steen, voor de ander zijn Nintendo.

Zellerer wil zich niet beperken tot beeld. Omdat ze ook in de ziel wil kijken, gaat ze interviewen.

Aan eenieder dezelfde soort vragen. Wat vriendschap voor ze betekent, hoe ze met ruzie omgaat, wat voor contact ze hebben met hun broers en zussen, hoe ze problemen oplossen en wat voor sport ze doen. De een is in vijf minuten klaar met antwoorden, de ander ratelt een half uur door. Met het resultaat van de eerste sessie exposeert Zellerer in Galerie LEM in Uitgeest.

Omdat haar contract bij WormerWieken wordt verlengd, krijgt haar klas anderhalf jaar les van Zellerer. Ze neemt afscheid met de boodschap dat ze elkaar eind groep 8 weer treffen, voor deel 2 van haar project. Dat is ook alweer een ijkpunt in het leven van een jeugdige: het moment om naar de middelbare school te gaan en alvast een eerste keuze te maken voor het maatschappelijk leven later. Alle kinderen komen enthousiast opdraven en vertellen hun verhaal van dat moment.

Diepgaand

Zellerer vraagt zich vijf jaar later af hoe deel 3 eruit komt te zien, als de kinderen zestien zijn. Het is de leeftijd dat ze zich niet meer door ouders laten sturen en eigen keuzes maken. Maar tot opluchting van de initiatiefnemer komen ze allemaal weer naar de studio. De aard van de gesprekken is uiteraard anders naarmate ze ouder worden: diepgaander.

Zo valt het Zellerer op dat meer dan de helft van de kinderen in haar groep te maken heeft gekregen met een scheiding van hun ouders. De een gaat er gebukt onder, de ander ziet ook de voordelen: twee eigen kamers die helemaal verschillend mogen worden ingericht. Maar op iedereen heeft het logischerwijs impact. Daarom heeft de fotograaf een advies voor vaders en moeders die uit elkaar gaan. „Heb ondanks je eigen problemen en emoties oog voor je kinderen, ga met ze in gesprek, vraag wat zij in zo'n situatie nodig hebben.”

Ze is ook onder de indruk van een jongen die laat weten 'in zwaar weer' te hebben gezeten, gebukt te zijn gegaan onder mentale problemen. „Hij heeft weloverwogen de keuze gemaakt weer mee te doen met het project, omdat hij vindt dat zijn verhaal moet worden verteld.”

Onlangs maakte Zellerer het

laatste deel van haar project. Wederom zijn de kinderen - inmiddels jongvolwassenen - heel openhartig tegen haar. Geen onderwerp wordt geschuwd, geen thema gemeden. Alle stappen in het project heeft Zellerer gedeeld met de buitenwereld door middel van een tentoonstelling of filmpresentatie. Sommige ouders zien daar voor het eerst zonder opsmuk een verhaal van hun kroost. Dat is soms schrikken, confronterend. Zoals bij het meisje dat uitlegt dat ze een steekrelatie met haar ma heeft, waardoor ze liever bij pa woont. „De moeder vertelde me dat ze het heel moeilijk vond om te lezen, maar dat het goed is dat het er staat.”

Zellerer werkt de antwoorden uit de vraaggesprekken steeds integraal uit en kiest fragmenten uit. Ze verandert niks aan de gesproken woorden, laat staan dat ze censureert. Hoewel ze wars is van effectbejag, komt in de serie genoeg drama en emotie voorbij. Een jongen die vertelt een hangertje te dragen met wat as van z'n overleden opa. Niet eens zozeer om hem te herinneren, maar meer om te laten zien dat hij oog heeft voor het verdriet van zijn moeder die haar vader is verloren. „Daar wist zij niks van.”

Ook passeert een meisje de revue bij wie dyslexie is gediagnosticeerd, maar die op eigen kracht de obstakels overwint en zelfs op de universiteit belandt. Ook bewonderenswaardig vindt Zellerer het meisje voor z'n middelbare school voorzitter wordt van de lhbtq+-gemeenschap en deelname aan Paarse Vrijdag organiseert. Of haar ex-klasgenootje wiens moeder ernstig ziek wordt.

Fiscalist

Grappig vindt Zellerer de wispelturigheid bij beroepskeuzes. Een aanvankelijke voorkeur om kunstenaar, dierenverzorger of psycholoog te worden, is vijf jaar later soms zomaar verdwenen. De enige standvastige is de jongen die van jongs af aan verkondigt fiscalist te worden, net als zijn oom. Hij ziet het als zevenjarige helemaal zitten in een kostuum rond te lopen en goed geld te verdienen. „Hij studeert business administration, een variant op het fiscale. En opvallend hebben drie van de dertien voor een baan in het onderwijs gekozen.”

Het boek en de tentoonstelling geven volgens Zellerer een boeiend tijdsbeeld. Maatschappelijke kwesties die in de media opduiken, treffen persoonlijk haar klasje. Van bezuinigingen in de jeugdzorg tot woningnood. Zo is het gezien hun leeftijd niet vreemd als sommigen zelfstandig wonen, maar door gebrek aan een betaalbaar alternatief leven ze bijna allemaal nog bij hun ouders.

Zellerer denkt dat haar boek vooral interessant is voor iedereen die beroepsmatig met kinderen te maken heeft, in het onderwijs of de zorg. Het laat ook zien hoe opvattingen over opvoeding verschillen. Het valt haar op dat veel ouders tegenwoordig hun kind nogal eens zien als 'vriend', als iemand waarmee ze op voet van gelijkwaardigheid communiceren. Als een persoon - hoe klein de dreumes ook is - die in de supermarkt bepaalt wat er 's avonds op tafel komt. De antwoorden wekken nooit verbazing: het worden vandaag pannenkoeken en morgen pizza.

Grenzen

Zellerer heeft haar kinderen - haar zoon is 23, haar dochter 21 - opgevoed vanuit het idee het gesprek met ze aan te gaan, desnoods een discussie te voeren, maar aan het eind van de dag wel de regie te houden en grenzen te stellen. „Mijn kinderen vertellen nu dat ze me streng vonden, maar wel rechtvaardig.”

Uitvliegen

De kinderen die Zellerer vijftien jaar heeft gevolgd, zijn nu begin twintig. De fotografe vindt het een mooi moment om het project te stoppen, haar klas los te laten en uit te laten vliegen. „Maar wie weet houden we over vijf jaar wel een reünie. Ik zou het heel leuk vinden om te horen hoe het dan met ze gaat.”

i

Expositie

Met haar project 'Ik...jij...wij!' exposeert Yvette Zellerer op 1 en 2 november bij de 2e Verdieping op het Hembrugterrein in Zaandam. Ze hoopt haar boek daar ook te presenteren. Bij het uitgeven heeft ze onder meer financiële steun van het Cultuurfonds en het Gerrit Blaauwfonds. Voor het laatste deel van het benodigde bedrag is de Assendelftse deze maand een crowdfundingactie begonnen bij website voordekunst.nl.